

Zarządzenie Nr 18 /2024
Dyrektora Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie
z dnia 02 września 2024 r.
w sprawie wprowadzenia Standardów Ochrony Dzieci i Młodzieży
(Standardów Ochrony Małoletnich)
w Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie

§ 1

Wprowadza się do stosowania Standardy Ochrony Dzieci i Młodzieży (Standardy Ochrony Małoletnich), stanowiące Załącznik nr 1 do niniejszego Zarządzenia.

§ 2

Standardy dostępne są:

- w administracji SZOZ,
- w dyżurkach pielęgniarskich,
- w gabinecie fizjoterapii ambulatoryjnej,
- w poradni ortopedycznej,
- dziale kadr SZOZ.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

DYREKTOR
SZOZ W NIEMODLINIE

Jan Krawczyk

.....
Dyrektor Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej
w Niemodlinie

STANDARDY OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY
(Standardy Ochrony Małoletnich)
w Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie
- wersja skrócona – dla dzieci i młodzieży

Spis treści:

1. Rozdział 1.
Postanowienia ogólne.
2. Rozdział 2.
Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem SZOZ w Niemodlinie.
3. Rozdział 3.
Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia małoletniego.
4. Rozdział 4.
Zasady aktualizacji Standardów oraz zakres kompetencji osób odpowiedzialnych za przygotowanie personelu do ich stosowania.
5. Rozdział 5.
Zasady udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim Standardów do zapoznania się z nimi i ich stosowania.
6. Rozdział 6.
Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie.
7. Rozdział 7.
Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdy.
8. Rozdział 8.
Zasady ochrony wizerunku małoletniego.
9. Rozdział 9.
Postanowienia końcowe.

Rozdział 1
Postanowienia ogólne

§ 1

1. Standardy Ochrony Dzieci i Młodzieży w Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie, zwane dalej Standardami opracowane zostały w związku z obowiązkami nałożonymi ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560).
2. Ilekroć w Standardach jest mowa o:
 - SZOZ – należy przez to rozumieć Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Niemodlinie, z siedzibą przy ul. Zamkowej 4, 49-100 Niemodlin, NIP: 991-02-27-426, REGON: 532203808;
 - Personelu SZOZ w Niemodlinie – należy przez to rozumieć wszystkie osoby zatrudnione w SZOZ w Niemodlinie lub współpracujące z SZOZ w Niemodlinie na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym także praktykantów, stażystów

- i wolontariuszy, mających kontakt z małoletnimi poprzez zaangażowanie w działalność SZOZ;
- Krzywdzenie małoletniego – należy przez to rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę małoletniego przez jakąkolwiek osobę, personel SZOZ lub zagrożenie dobra małoletniego, w tym jego zaniedbywanie;
 - Małoletni – należy przez to rozumieć osobę, która nie ukończyła 18 roku życia;
 - Opiekun małoletniego – należy przez to rozumieć osobę uprawnioną do reprezentacji i stanowienia o małoletnim, w szczególności jego rodzica, opiekuna prawnego lub opiekuna faktycznego;
 - Osobie odpowiedzialnej za Standardy Ochrony Dzieci i Młodzieży w SZOZ – należy przez to rozumieć osobę wyznaczoną przez Dyrektora SZOZ w Niemodlinie do sprawowania nadzoru nad realizacją niniejszych Standardów;
 - Dział Kadr – należy przez to rozumieć pracownika działu kadr / kadrową SZOZ w Niemodlinie.

Rozdział 2

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem SZOZ w Niemodlinie

§ 2

1. Dyrektor SZOZ powierza wdrożenie Standardów w SZOZ Niemodlinie pracownikowi działu Kadr.
2. Dyrektor SZOZ w Niemodlinie zleca:
 - zastępcy dyrektora,
 - pielęgniarce oddziałowej,zapoznanie podległego personelu SZOZ z niniejszymi Standardami oraz odebranie od nich oświadczenia o zapoznaniu się ze Standardami. Wzór oświadczenia o zapoznaniu się ze Standardami stanowi *Załącznik nr 1 do niniejszych Standardów*. Za sprawdzenie wykonania obowiązku odebrania oświadczenia i przechowywanie oświadczeń odpowiedzialny jest Dział Kadr SZOZ.

§ 3

1. Dział Kadr SZOZ każdorazowo, przed dopuszczeniem pracownika SZOZ do działalności związanej z leczeniem, rehabilitowaniem, pielęgnacją i profilaktyką ochrony zdrowia lub opieką nad małoletnim, sprawdza personel SZOZ w Rejestrze Sprawców Przestępstw na tle Seksualnym, zwanym dalej Rejestrem. Sprawdzenie dotyczy także osób poniżej 18 roku życia. Osoba figurująca w Rejestrze nie może zostać dopuszczona do działalności w zakładzie.
2. W celu monitorowania bezpieczeństwa w SZOZ, poza wykonaniem obowiązku określonego w pkt. 1, Dział Kadr SZOZ dokonuje w każdym roku kalendarzowym sprawdzenia figurowania w Rejestrze personelu SZOZ mogącego mieć kontakt z małoletnimi.
3. Poza sprawdzeniem figurowania osób w Rejestrze, każdy personel SZOZ, który może mieć kontakt z małoletnimi podpisuje oświadczenie, którego wzór stanowi *Załącznik nr 2 do niniejszych Standardów*.
4. W przypadku powzięcia informacji o wszczęciu wobec członka personelu SZOZ postępowania karnego o przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub przestępstwo przeciwko małoletniemu, Dyrektor SZOZ niezwłocznie odsuwa taką osobę od wszelkich form kontaktu z małoletnimi. Dotyczy to również wolontariuszy, praktykantów, stażystów, księży.

§ 4

1. Podstawową zasadą czynności podejmowanych przez personel SZOZ w kontaktach z małoletnimi jest działanie na rzecz ich dobra. Personel SZOZ zobowiązany jest do traktowania małoletnich z szacunkiem.
2. Personel SZOZ zobowiązany jest do utrzymywania profesjonalnej relacji z małoletnimi oraz każdorazowego rozważenia, czy reakcja, komunikat lub działanie wobec małoletniego są odpowiednie do sytuacji, bezpieczne i uzasadnione.
3. W przypadku zaobserwowania sytuacji przemocowych pomiędzy małoletnimi a członkami ich rodzin, bliskimi, opiekunami faktycznymi lub innymi osobami odwiedzającymi, każda osoba z personelu SZOZ zobowiązana jest do natychmiastowej reakcji i stosownej interwencji polegającej na powstrzymaniu eskalacji konfliktu i zachowań niedozwolonych oraz zgłoszenia zaistniałej sytuacji do Działu Kadr SZOZ.
4. Decyzje dotyczące konkretnego małoletniego powinny uwzględniać również bezpieczeństwo pozostałych małoletnich.
5. Personel SZOZ monitoruje sytuację i dobrostan małoletnich oraz zwraca uwagę na właściwość i poprawność relacji zachodzących pomiędzy personelem SZOZ a małoletnimi oraz pomiędzy samymi małoletnimi a członkami ich rodzin, bliskimi, opiekunami faktycznymi lub innymi osobami odwiedzającymi.
6. Personel SZOZ, który ma świadomość, że małoletni doznał jakiejś krzywdy np. znęcania się fizycznego, psychicznego lub wykorzystania seksualnego, zobowiązany jest do zachowania szczególnej ostrożności w kontaktach z małoletnim, wykazując zrozumienie i wyczucie.

§ 5

1. Personel SZOZ w kontakcie z małoletnimi:
 - odnosi się do małoletnich z szacunkiem,
 - wysłuchuje małoletnich i stara się udzielić im odpowiedzi dostosowanej do sytuacji i ich wieku,
 - nie lekceważy, nie obraża i nie zawstydzają małoletnich,
 - nie krzyczy, nie podnosi głosu (chyba, że podyktowane to jest sytuacją niebezpieczną, taką jak, np. ostrzeżenie).
2. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec małoletnich w jakiegokolwiek formie. Każde, przemocowe zachowanie wobec małoletniego jest niedozwolone.
3. Nie wolno dotykać małoletnich w sposób, który mógłby zostać nieprawidłowo zinterpretowany, chyba, że wymaga tego badanie medyczne. Małoletni oraz jego przedstawiciel ustawowy lub opiekun prawny powinni zostać wcześniej poinformowani o celu badania, sposobie jego wykonania oraz powinni wyrazić na nie zgodę. W przypadku małoletnich, którzy nie ukończyli 16 roku życia, wystarczająca jest zgoda jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego, a w wyjątkowych sytuacjach opiekuna faktycznego. Zgoda powinna zostać udzielona w sposób i na zasadach opisanych w odrębnych przepisach.
4. Kontakt fizyczny z małoletnim nigdy nie może być niejawnym lub ukrywanym, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Nie dotyczy to obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej i obowiązku poszanowania godności lub prywatności pacjenta.
5. W uzasadnionych przypadkach dopuszczalny jest kontakt fizyczny członka personelu SZOZ z małoletnim, Do sytuacji takich należą:
 - pomoc małoletniemu w czynnościach higienicznych, spożywaniu posiłków, poruszaniu się, jeśli jego stan zdrowia tego wymaga;
 - udział w prawnie dopuszczalnych działaniach, w których kontakt taki jest rzeczą zwyczajną (badania medyczne, rehabilitacja, czynności pielęgnacyjne, itp.).

§ 6

Personel SZOZ nie kontaktuje się prywatnymi kanałami komunikacji z małoletnimi pacjentami SZOZ oraz małoletnimi odwiedzającymi pacjentów ZOL.

Rozdział 3

Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia małoletniego

§ 7

1. Personel SZOZ zwraca uwagę na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia małoletnich.
2. W przypadku powzięcia przez personel SZOZ w Niemodlinie podejrzenia, że małoletni jest krzywdzony, to ma on obowiązek poinformowania o tych podejrzeniach Dyrektora SZOZ oraz Działu Kadr.
3. Interwencja podejmowana jest przez Dyrektora SZOZ. Dyrektor SZOZ powierza podejmowanie tego rodzaju **interwencji zespołowi ds. etyki, który będzie badał zgłoszenie.**
4. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony osoby wyznaczonej do podejmowania interwencji, wówczas interwencja prowadzona jest przez Dyrektora SZOZ lub **wyznaczony przez niego podmiot zewnętrzny, np. psychologa, mediatora lub inną wykwalifikowaną osobę.**
5. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony Dyrekcji SZOZ, wówczas osoba taka jest całkowicie wyłączana z procedury podejmowania interwencji, a zgłoszenie należy **niezwłocznie przekazać pracownikowi działu kadr.**
6. W miarę możliwości do udziału w interwencji istnieje możliwość zaangażowania specjalistów, w szczególności psychologów i pedagogów, celem skorzystania z ich pomocy przy rozmowie z małoletnim o trudnych doświadczeniach.

§ 8

W przypadku podejrzenia, że zdrowie lub życie małoletniego jest zagrożone, w tym w szczególności, że małoletni doznaje przemocy w środowisku domowym, szkolnym albo w innym miejscu, należy niezwłocznie poinformować o tym fakcie przedstawicieli ustawowych lub opiekunów oraz właściwe służby, w tym Dyrektor SZOZ może podjąć decyzję

o konieczności zawiadomienia sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania małoletniego.

§ 9

1. Z przebiegu każdej interwencji sporządza się kartę interwencji, której wzór stanowi *Załącznik nr 3 do niniejszych Standardów.*
2. Członkowie personelu SZOZ w Niemodlinie posiadający informację o krzywdzeniu małoletniego lub informacje z tym związane, są zobowiązani do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane Dyrektorowi SZOZ, Działowi Kadr oraz uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
3. W przypadku gdy podejrzenie zagrożenia bezpieczeństwa małoletniego zgłosili przedstawiciele ustawowi lub opiekunowie małoletniego, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować przedstawicieli ustawowych

małoletniego lub opiekunów małoletniego na piśmie lub w formie dokumentowej oraz sporządzić kartę interwencji.

§ 10

1. W przypadku, gdy zgłoszono krzywdzenie małoletniego przez personel SZOZ, to osoba ta zostaje w trybie natychmiastowym odsunięta od wszelkich form kontaktu z małoletnimi do momentu wyjaśnienia sprawy.
2. Dyrektor SZOZ lub wyznaczona przez niego osoba przeprowadza rozmowę z małoletnim i innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) małoletniego, w szczególności jego przedstawicielem ustawowym lub opiekunem. Dyrektor SZOZ lub wyznaczona przez niego osoba stara się ustalić przebieg zdarzenia, ale także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego. Ustalenia są spisywane na karcie interwencji.
3. Dyrektor SZOZ organizuje spotkanie lub więcej spotkań z opiekunami małoletniego, którym przekazuje informacje o zdarzeniu oraz o potrzebie / możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb.
4. W przypadku gdy osoba z personelu SZOZ dopuściła się wobec małoletniego innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę, Dyrektor SZOZ powinien zbadać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności wysłuchać członka personelu SZOZ podejrzewanego o krzywdzenie małoletniego oraz inne osoby mające wiedzę na temat zdarzenia. W sytuacji, gdy naruszenie dobra małoletniego jest znaczne, w szczególności gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności, należy rozważyć możliwość powzięcia stosownych środków dyscyplinujących.

§ 11

1. W przypadku, gdy zgłoszono krzywdzenie małoletniego przez osobę nie będącą członkiem personelu SZOZ (np. przez osobę odwiedzającą, pacjenta SZOZ lub inną osobę przebywającą na terenie SZOZ), Dyrektor SZOZ przeprowadza rozmowę z małoletnim i innymi osobami mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) małoletniego, w szczególności jego przedstawicielem ustawowym lub opiekunem. Dyrektor SZOZ stara się ustalić przebieg zdarzenia, ale także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego. Ustalenia są spisywane na karcie interwencji.
2. Dyrektor SZOZ organizuje spotkanie lub spotkania z przedstawicielami ustawowymi lub opiekunami małoletniego, którym przekazuje informacje o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb.
3. W przypadku, gdy z przeprowadzonych ustaleń wynika, że przedstawiciel ustawy lub opiekun małoletniego zaniedbuje jego potrzeby psychofizyczne lub rodzina jest niewydolna wychowawczo (np. małoletni jest nieadekwatnie ubrany, nie posiada dokumentacji medycznej albo pomimo próśb dokumentacja nie jest udostępniana, pozostaje bez nadzoru osoby dorosłej, jest rażąco brudny lub dotknięty zaawansowaną wszawicą, jest nosicielem pasożytów), rodzina stosuje przemoc wobec małoletniego (np. posiada zasinienia, rany lub blizny na ciele, ślady złamań niekorespondujące z dokumentacją medyczną, etc.), należy poinformować właściwy ośrodek pomocy społecznej o potrzebie zbadania sprawy i ewentualnego pomocy rodzinie, gdy niespełnianie potrzeb wynika z sytuacji ubóstwa, bądź – w przypadku przemocy i zaniedbania – konieczności wszczęcia procedury Niebieskiej Karty. Dyrektor SZOZ powinien także każdorazowo rozważyć potrzebę zawiadomienie sądu rodzinnego lub organów powołanych do ścigania przestępstw.

§ 12

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez innego małoletniego (np. innego pacjenta lub odwiedzającego) należy przeprowadzić rozmowę z małoletnim podejrzanym o krzywdzenie oraz jego przedstawicielem ustawowym lub opiekunem, a także oddzielnie z małoletnim poddawanym krzywdzeniu i jego opiekunem. Ponadto należy porozmawiać z innymi osobami mającymi wiedzę o zdarzeniu. W trakcie rozmów należy dążyć do ustalenia przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego krzywdzonego. Ustalenia są spisywane na karcie interwencji.
2. Wspólnie z opiekunem małoletniego krzywdzącego należy opracować plan, celem wyeliminowania zachowań niepożądanych.
3. Z opiekunem małoletniego poddanego krzywdzeniu należy opracować plan zapewnienia mu bezpieczeństwa, włączając w ten plan sposoby odizolowania do od źródeł zagrożenia.
4. W trakcie rozmów należy upewnić się, że małoletni podejrzanym o krzywdzenie innego małoletniego nie jest krzywdzony przez rodzica, opiekuna lub inne osoby.

§ 13

1. W przypadku, gdy wobec małoletniego popełniono przestępstwo, Dyrektor SZOZ sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury, a gdy uzna to za konieczne lub przydatne – zawiadamia sąd rodzinny.
2. W przypadku, gdy z rozmowy z przedstawicielem ustawowym lub opiekunem wynika, że nie jest on zainteresowany pomocą małoletniemu, ignoruje zdarzenie lub w inny sposób nie wspiera małoletniego, który doświadczył krzywdzenia Dyrektor SZOZ sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny, który kieruje do właściwego sądu rodzinnego.
3. Dalszy tok postępowania jest w kompetencji instytucji, o których mowa powyżej.

Rozdział 4

Zasady aktualizacji Standardów oraz zakres kompetencji osób odpowiedzialnych za przygotowanie personelu do ich stosowania

§ 14

Dyrektor SZOZ lub wskazana przez niego osoba zobowiązana jest co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny Standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować.

§ 15

1. Dyrektor SZOZ wyznacza osobę odpowiedzialną za przygotowanie członków personelu SZOZ do stosowania Standardów (zwaną dalej Osobą Odpowiedzialną). Jeśli Dyrektor nie wyznaczy Osoby Odpowiedzialnej, staje się nią automatycznie Kadrowa.
2. Osoba Odpowiedzialna monitoruje realizację Standardów, reaguje na ich naruszenie oraz koordynuje zmiany w Standardach prowadząc równocześnie rejestr zgłoszeń i proponowanych zmian.
3. Personel SZOZ może przekazywać swoje uwagi, proponować zmiany względem uregulowań zawartych w Standardach do Osoby Odpowiedzialnej oraz zgłaszać incydenty naruszania Standardów.
4. Wszelkie uwagi, proponowane zmiany i incydenty w zakresie naruszania Standardów Osoba Odpowiedzialna przekazuje Dyrektorowi SZOZ.
5. Wszelkich zmian w Standardach dokonuje Dyrektor SZOZ.

Rozdział 5

Zasady udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim Standardów do zapoznania się z nimi i ich stosowania

§ 16

1. Standardy są dokumentem ogólnodostępnym w szczególności dla członków personelu SZOZ, małoletnich i opiekunów.
2. Standardy zostaną opublikowane na stronie internetowej SZOZ w Niemodlinie, będą dostępne w dyżurkach pielęgniarskich na każdym oddziale, w gabinecie fizjoterapii ambulatoryjnej oraz poradni ortopedycznej oraz mogą zostać wywieszane na tablicach ogłoszeń na terenie SZOZ w Niemodlinie.
3. W oparciu o niniejsze Standardy Dział Kadr SZOZ opracowuje skróconą wersję Standardów zawierającą istotne informacje dla małoletnich. Skrócona wersja Standardów *stanowi Załącznik nr 5*.

Rozdział 6

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie

§ 17

1. SZOZ w Niemodlinie nie zapewnia małoletnim dostęp do urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet. Jeśli rodzic lub opiekun udostępni małoletniemu na czas pobytu w SZOZ urządzenie elektroniczne z dostępem do Internetu, zobowiązany jest podejmować działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich bezpieczeństwa przed złośliwym oprogramowaniem i filtrujące treści.
2. W miarę potrzeby personel SZOZ może informować małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu.
3. Personel SZOZ nie ma obowiązku nadzoru nad treściami do jakich dostęp mają małoletni na terenie SZOZ ale w razie zauważenia, że małoletni mają dostęp do treści nieodpowiednich powinni podejmować interwencje.

Rozdział 7

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdy

§ 18

1. Pomimo zastosowania procedury interwencji personelu SZOZ, po ujawnieniu krzywdy personel SZOZ winien wspierać małoletniego oraz zwracać uwagę na wszystkie niepokojące sygnały.
2. W miarę możliwości, po ujawnieniu krzywdy, Dyrektor SZOZ może powołać grupę wsparcia dla małoletniego.

Rozdział 8

Zasady ochrony wizerunku małoletniego

§ 19

1. Personel SZOZ uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku małoletniego.

2. Upublicznienie przez personel SZOZ wizerunku małoletniego utrwalonego w jakiegokolwiek formie (tj. zdjęcie, nagranie audio/video) wymaga pisemnej zgody przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego małoletniego.
3. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda przedstawiciela lub opiekuna na utrwalenie wizerunku małoletniego nie jest wymagana.

Rozdział 9

Postanowienia końcowe

1. Standardy wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.
2. Standardy zostają wywieszane na tablicach informacyjnych na terenie SZOZ i na stronie internetowej, w wersji pełnej oraz wersji skróconej przeznaczonej dla małoletnich.